

LIBERALERNAS VÄLJARSTÖD EFTER GUDSTJÄNSTBESÖK 1988-2018

Magnus Hagevi, Institution för statsvetenskap, Linnéuniversitet

E-post | magnus.hagevi@lnu.se

Inledning

I en omfattande komparativ studie från slutet av 1960-talet konstaterade Richard Rose och Derek Urwin, till skillnad från allmänt vedertagna antaganden i tidigare forskning, att "[r]eligion, not class, is the main social base of parties in the Western world today." (Rose och Urwin 1969: 12). Därmed skulle religion tendera att vara den viktigaste sociala skiljelinjen i politiken, det vill säga det som identifierar olika samhällsgrupper med motstridiga politiska intressen (Lipset och Rokkan 1967). Utifrån teorier om gruppsozialisation och kognition har framgått att individens religiositet kan relateras till politiska åsikter (Hagevi 2009). En sådan koppling kan röra såväl affektion som kognition. Speciellt religiöst engagerade människor kan använda religion för att orientera sig i politiken och leda dem till vilket parti de ska välja (Hagevi 2018).

Ungefär samtidigt som Rose konstaterade religionens betydelse för röstning i Västvärlden slutade det svenska valforskningsprogrammet att undersöka religionsröstning (Holmberg och Gilljam 1987: 17; jfr Särilvik 1970; Petersson 1977). När dessa undersökningar ett par decennier senare åter studerade den religiösa faktorn vid röstning konstaterade Mikael Gilljam att klass var den starkaste socioekonomiska förklaringen till röstning i Sverige, fast "[ä]nnu 1985 framstår dock den religiösa faktorn som en icke oviktig förklaring till varför svenska väljare röstar som de gör."

(Holmberg och Gilljam 1987: 210). I Sverige, precis som i andra europeiska länder, tenderade religiöst engagerade väljare att i större utsträckning rösta på borgerliga partier (Holmberg och Gilljam 1987), ett samband som senare studier bekräftat (Hagevi 2009). Gilljam noterade också att sambandet mellan religiöst engagemang och partival hade minskat från slutet av 1960-talet till mitten av 1980-talet (Holmberg och Gilljam 1987). Även senare studier visar att sambandet mellan väljarnas religiösa engagemang och partival minskat (Hagevi 2018). Religionens minskade politiska betydelse är i linje med *dealignment* – att den politiska betydelsen av socioekonomiska skiljelinjer minskar och att socioekonomiska faktorer som klass och religion förklarar allt mindre av väljarnas partival (Dalton m fl 1984). I den omfattande forskningen om väljar-*dealignment* visar de flesta resultat att de sociala skiljelinjer, som en gång varit betydelsefulla, har minskat i betydelse (Dalton 2013; Oscarsson och Holmberg 2013). Detta kan sättas i samband med sekularisering, det vill säga att religion betyder allt mindre för allt fler människor och inom allt fler samhällsområden (Hagevi 2009). En sådan förändring implicerar bland annat att religiösa väljare i allt mindre utsträckning röstat på partier som traditionellt företräder dem. Vid sidan av denna förändring har andelen religiöst engagerade väljare minskat (Hagevi 2018), vilket minskar religiösa väljares inflytande över valresultaten.

Det finns forskare som menar att *dealignment* utmed religiösa skiljelinjer är mindre omfattande (Inglehart 1977: 217-225). För det första antas att familjesocialisationen är starkare för religion än för andra sociala skiljelinjer: föräldrarna tros vara mer måna om att föra över värden och åsikter knutna till religion jämfört med till exempel klass. För det andra innebär sekularisering ett ifrågasättande av religiösa värden, vilket kan aktivera religiösa väljare politiskt och stärka sambandet mellan religiöst engagemang och partival.

I svenskt sammanhang startar den organiserade liberalismen i rösträttsrörelsen på 1890-talet som till stor del fungerade som medlemsorganisation till den liberala riksdagsgruppen. År 1900 upplöstes folk rörelsen för rösträtt med det uttalade syftet att bilda en medlemsorganisation för Liberala samlingspartiet. Två år senare bildades därför Frisinnade landsföreningen (Vallinder 1962). I samband med svensk demokratisering var framförallt medlemmar i Missionsförbundet och Baptistsamfundet aktiva liberala politiker (Svärd 1954; Lundkvist 1974). År 1922 splittrades partiet där en skiljelinje gick mellan sekulära kulturradikaler och frisinnade med stark förankring frikyrkor. Medan det mer sekulärt orienterade utbrytarpartiet höll på att gå under levde Frisinnade landsföreningen kvar med Frisinnade folkpartiet som en central maktspelare i riksdagen. Bland annat efter en politisk skandal förenades olika liberala partier i Folkpartiet 1934 (Möller 2019). Längre var Folkpartiet det stora frikyrkopartiet och, i huvudsak med undantag av väljare anknutna till pingströrelsen, även efter bildandet av Kristen Demokratisk Samling (KDS) 1964 (Gustafsson 1974; Hagevi 2016). På 1970-talet förstärkte partiet sin kulturradikala profil och tappade en stor del av de övriga frikyrkoväljarna (Hagevi 2005, 2016). Med Sveriges EU-medlemskap 1995 ökade de svenska liberalernas kontakt med den kontinentala liberalismen när Folkpartiet blev medlem i Europaparlamentets liberala partigrupp (Bolin 2019). Till skillnad från den anglosaxiska, mer pluralistiska, liberalismen, som den tidiga svenska liberalismen influerades av, är den kontinentala traditionen mer sekulär med inslag av anti-klerikal religionskritik (Lipset och Rokkan 1967; Close och van Haute 2019). Liberalernas vandring mellan väckelserörelse och

religionskritik gör det extra intressant att söka ett svar på frågan: *Vilket samband finns mellan väljarnas gudstjänstbesök och stöd för Liberalerna?*

I det följande presenterar först studiens data, variabler och statistiska mått. Sedan beskrivs sambandet mellan gudstjänstbesök och Liberalerna. Till sist presenteras studiens huvudslutsatser.

Data och variabler

Avsikten är att studera sambandet mellan gudstjänstbesök och stödet för Liberalerna bland svenska väljare. För att kunna uttala sig om detta behövs data. I dessa data indikeras religiöst engagemang med individens vana att besöka gudstjänster. Det finns givetvis många andra sätt att undersöka religiöst engagemang (Leege och Kellstedt 1993). Gudstjänstbesök är inriktat på beteende, medan det finns religiöst engagemang som är mer psykologiskt. Fördelen att analysera gudstjänstbesök är att detta kan knytas till teoretiska antaganden om socialisation där affektion respektive kognition är viktiga element. Gudstjänstbesök är en religionsutövning som till stor del är relaterad till kristendom. Personer som minst en gång i månaden besöker gudstjänst identifierar sig 88 procent som kristna, medan 5 procent identifierar sig som muslimer (n=104) (Hagevi 2018).

Studiens data är vetenskapliga frågeundersökningar av svenska väljare och svenska befolkningen. För att undersöka tre decenniers väljarbeteende är det två sorters sådana data som används: SVT-valu och SOM-institutets undersökningar. Båda analyseras utan viktningar i urvalet. För det första studeras väljarnas gudstjänstbesök och röstning genom SVT-valu 1991-2018. SVT-valu är en vallokalsundersökning som genomförs av Sveriges television i samarbete med Göteborgs universitet och Kungliga tekniska högskolan (Oscarsson m fl 2018). Vid ett urval av röstställen ombeds väljarna att fylla i enkäter efter att de lämnar vallokalen.

Enkäten behandlar bland annat hur svarspersonerna röstat och hur ofta de besöker gudstjänst. Frågan om gudstjänstbesök lyder: "Hur ofta brukar Du gå till gudstjänst eller på möte i någon kyrka/religiöst samfund?" med svarsmöjligheterna "Minst en gång i månaden", "Några gånger om året", "Mera sällan" och "Aldrig". Svaren i tre kategorier: aldrig ("Aldrig"), sällan ("Några gånger om året" och "Mera sällan") och regelbundet ("Minst en gång i månaden"). Ju oftare väljaren besöker gudstjänst, desto större antas individens religiösa engagemang vara. Om väljarna röstar på Liberalerna undersöks med frågan "Vilket parti röstade på i dag i riksdagsvalet?" Genom att vid två tillfällen (1991 och 1998) använda frågan om hur väljaren röstade i föregående riksdagsval är det möjligt att förlänga tidserien till 1988 samt erhålla data om gudstjänstbesök och partival 1994 (då väljarnas gudstjänstbesök inte undersöktes i SVT-valu). Frågan om hur väljarna röstade i föregående riksdagsval lyder: Vilket parti röstade Du på i förra riksdagsvalet [1988 eller 1994]? Procentbasen beräknas på alla väljare som uppger att de röstade på ett parti i riksdagsvalet.

Beroende på när enkäten genomfördes varierar det totala antalet svarande. Vid valet 1991 besvarade drygt 2700 personer enkäten, i valet 1994-2002 var antalet svarande ungefär 7000-9000 personer och 2006-2018 var antalet svaranden ungefär 11000-13000 personer. Det varierande antalet svarande på enkäten är en av två centrala orsaker till att antalet svarande som besöker gudstjänst regelbundet, sällan och aldrig varierar mellan olika undersökningstillfällen.

Den andra orsaken är sekularisering som främst innebär att antalet som kategoriserats som att de sällan besöker gudstjänst över tid minskar i antal och att personer som svarat att del aldrig besöker gudstjänst ökar i antal (Hagevi 2018). Utifrån 1991 års SVT-valu var antalet svarande för skattningarna 1988 och 1991 bland de som besöker gudstjänst regelbundet 179-188 personer, sällan 1359-1435 personer och aldrig 788-899 personer. I skattningarna av partival mellan 1994 och 2002 var antalet svarande bland de som besöker gudstjänst regelbundet 596-633 personer, sällan 4566-4864 personer och aldrig 2501-3198 personer. Mellan 2006-2018 var antalet svarande bland de som besöker gudstjänst regelbundet 719-854 personer, sällan 4719-5904 personer och aldrig 5008-5948 personer.

För det andra studeras gudstjänstbesök och partisynpati genom de frågeundersökningar som genomförts av SOM-institutet vid Göteborgs universitet mellan 1988-2018 (SOM-institutet 2019). Dessa frågeundersökningar genomförs i form av postenkäter riktade till representativa urval av svenska befolkningen mellan 16-75/80/85 år (den övre åldersgränsen har succesivt höjts i undersökningarna). I SOM-undersökningar studeras gudstjänstbesök i ett frågebatteri som inleds med följande fråga: "Hur ofta har Du under de senaste 12 månaderna gjort följande saker?" Därefter nämns bland annat "Besökt gudstjänst eller religiöst möte". Svartalternativen är "Ingen gång", "Någon gång under de senaste 12 månaderna", "Någon gång i halvåret", "Någon gång i kvartalet", "Någon gång i månaden", "Någon gång i veckan" samt "Flera gånger i veckan". Dessa uppgifter analyseras genom att dela in svaren i tre kategorier: aldrig ("Ingen gång"), sällan (från "Någon gång under de senaste 12 månaderna" till "Någon gång i kvartalet") och regelbundet (från "Någon gång i månaden" till "Flera gånger i veckan").

I SOM-undersökningarna registreras partisynpati med Liberalerna genom frågan "Vilket parti tycker Du bäst om idag?" Procentbasen beräknas på alla väljare som uppgav partisynpati. Notera att SOM-institutet genomför sina undersökningar varje år, inte bara vid riksdagsval. Därför analyseras inte svarspersonernas röstning utan deras partisynpatier, något som väljarna kan redovisa även när det inte är val.

Beroende på vilket år undersökningen genomförs har SOM-institutet riktat frågan om gudstjänstbesök till olika stora urval. Åren 1988-1997, 2002-2004, 2014-2016 och 2018 varierade antalet svarande mellan ungefär 1300 och 1700 personer och åren 1998-2001, 2005-2013 och 2017 varierade antalet svarande mellan ungefär 2750 och 3200 personer. Återigen är det varierande antalet svarande på SOM-undersökningar en av två centrala orsaker till att antalet svarande som besöker gudstjänst regelbundet, sällan och aldrig varierar mellan olika undersökningstillfällen. Också nu är den andra orsaken den sekularisering som främst innebär att antalet som kategoriserats som att de sällan besöker gudstjänst över tid minskar i antal och att personer som svarat att del aldrig besöker gudstjänst ökar i antal (Hagevi 2018). Under åren med ett mindre urval är antalet svarande bland de som besöker gudstjänst regelbundet 110-201 personer, sällan 338-712 personer och aldrig 573-1137 personer. Under åren med ett större urval är antalet svarande bland de som besöker gudstjänst regelbundet 197-321 personer, sällan 672-1191 personer och aldrig 1641-2152 personer.

I SOM-institutets undersökningar kan det vara ett ganska litet antal svarande som uppger att de besöker gudstjänst regelbundet. Därför är den statistiska osäkerheten större i skattningar av denna

grupps partisimpatier. Något som ökar säkerheten i SOM-undersökningarnas skattningar av partisimpatier bland regelbundna gudstjänstbesökare är möjligheten till jämförelse över tid. Det rör sig då om betydligt fler svarspersoner än ett enstaka år. I den mån som en skattning inte kraftigt avviker från de intilliggande åren ökar därför trovärdigheten i skattningen. Plötsliga förändringar ett år som inte upprepas återkommande år har istället lägre trovärdighet. Möjligheten att under valår jämföra partisimpatier bland regelbundna gudstjänstbesökare i SOM-undersökningarna med motsvarande kategori i SVT-valu – som har betydligt större antal svarande – kan också validera resultaten från SOM-undersökningarna.

För att ytterligare validera SOM-institutets data jämförs resultat från 2010-2018 med motsvarande data som samlats in av Surveyinstitutet vid Linnéuniversitetet (Hagevi 2020). Behovet av att validera data rör speciellt gruppen regelbundna gudstjänstbesökare då antalet svarspersoner i denna grupp är få. Surveyinstitutet genomför frågeundersökningar vartannat år i form av postenkäter riktade till representativa urval av svenska befolkningen mellan 16/18-85 år (den yngre åldersgränsen höjdes 2014). I Surveyinstitutets undersökningar studeras gudstjänstbesök i ett frågebatteri som inleds med följande fråga: ”Hur ofta har du under de senaste 12 månaderna gjort följande?” varpå mellan 2010-2016 ”Besökt religiöst möte (t ex gudstjänst eller bön)” och 2018 ”Besökt gudstjänst” nämns. Svartalternativen är ”Ingen gång”, ”Någon gång de senaste 12 månaderna”, ”Någon gång i halvåret”, ”Någon gång i kvartalet”, ”Någon gång i månaden”, ”Någon gång i veckan”, ”Flera gånger i veckan” och ”Varje dag”. Dessa uppgifter analyseras genom att dela in svaren i tre kategorier: aldrig (”Ingen gång”), sällan (från ”Någon gång under de senaste 12 månaderna” till ”Någon gång i kvartalet”) och regelbundet (från ”Någon gång i månaden” till ”Varje dag”).

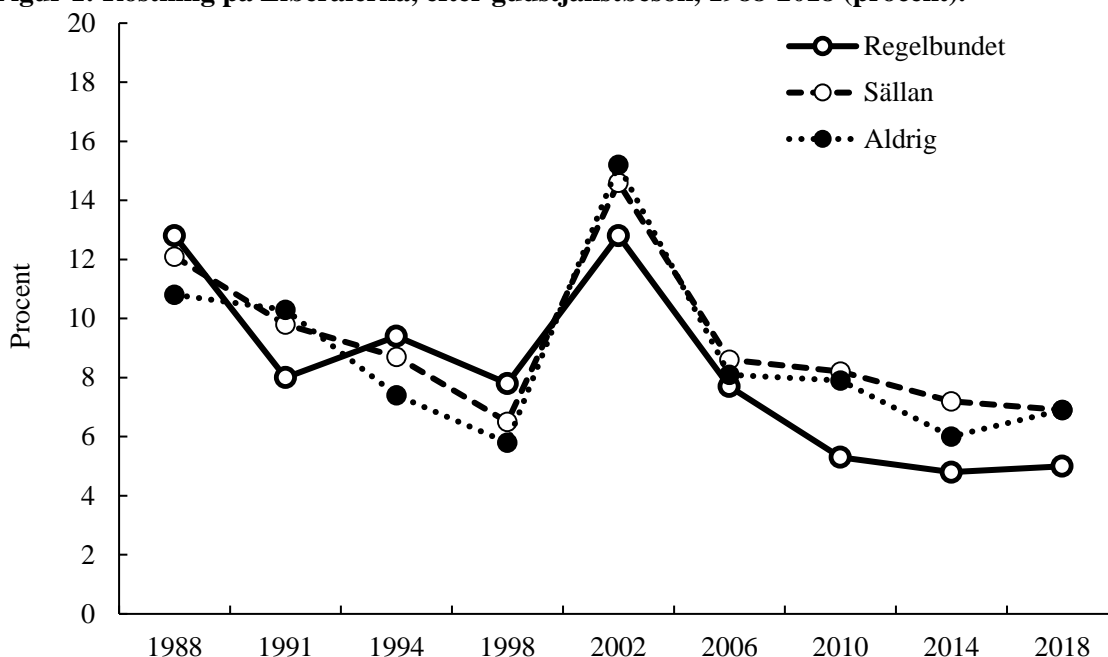
Surveyinstitutet undersöker liberal partisyn genom frågan ”Vilket parti tycker du bäst om idag?” Procentbasen beräknas på alla väljare som uppgav partisyn. Notera att Surveyinstitutet genomför sina undersökningar vartannat år, inte bara vid riksdagsval. Därför analyseras inte svarspersonernas röstning utan deras partisyn, något som väljarna kan redovisa även när det inte är val.

I Surveyinstitutets undersökningar varierar antalet svarande mellan 1170 och 1490 personer. Under åren är antalet svarande bland de som besöker gudstjänst regelbundet 80-129 personer, sällan 407-515 personer och aldrig 655-846 personer.

Stödet för Liberalerna efter gudstjänstbesök

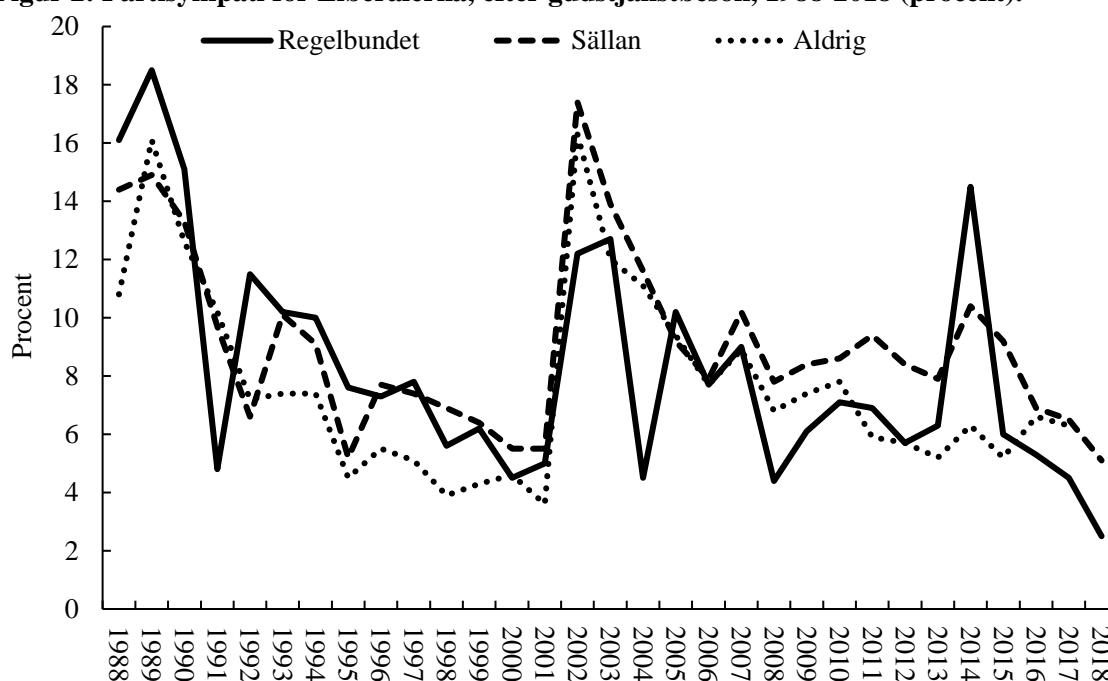
I figur 1 beskrivs andelen väljare som röstat på Liberalerna i riksdagsvalen efter gudstjänstbesök. I figur 2 rapporteras andelen i svenska befolkningen som sympatiserar med Liberalerna efter gudstjänstbesök. I båda figurerna redovisas uppgifterna åren 1988-2018. Partiets stöd bland regelbundna gudstjänstbesökare markeras med heldragen svart linje, bland de som besöker gudstjänst sällan markeras med streckad linje och de som aldrig besöker gudstjänst markeras med prickad linje.

Figur 1: Röstning på Liberalerna, efter gudstjänstbesök, 1988-2018 (procent).

Kommentar: Data från SVT-valu. Frågan om röstning löd: "Vilket parti röstade på i dag i riksdagsvalet?", undantaget 1988 och 1994 då minnesuppgifter från 1991 respektive 1998 används: "Vilket parti röstade Du på i förra riksdagsvalet [1988/1994]?" Frågan om gudstjänstbesök löd: "Hur ofta brukar Du gå till gudstjänst eller på möte i någon kyrka/religiöst samfund?" Det var möjligt att svara "Minst en gång i månaden" (regelbundet), "Några gånger om året", "Mera sällan" (båda kategoriseras som sällan) och "Aldrig" (aldrig).

Figur 2: Partisynpaty för Liberalerna, efter gudstjänstbesök, 1988-2018 (procent).

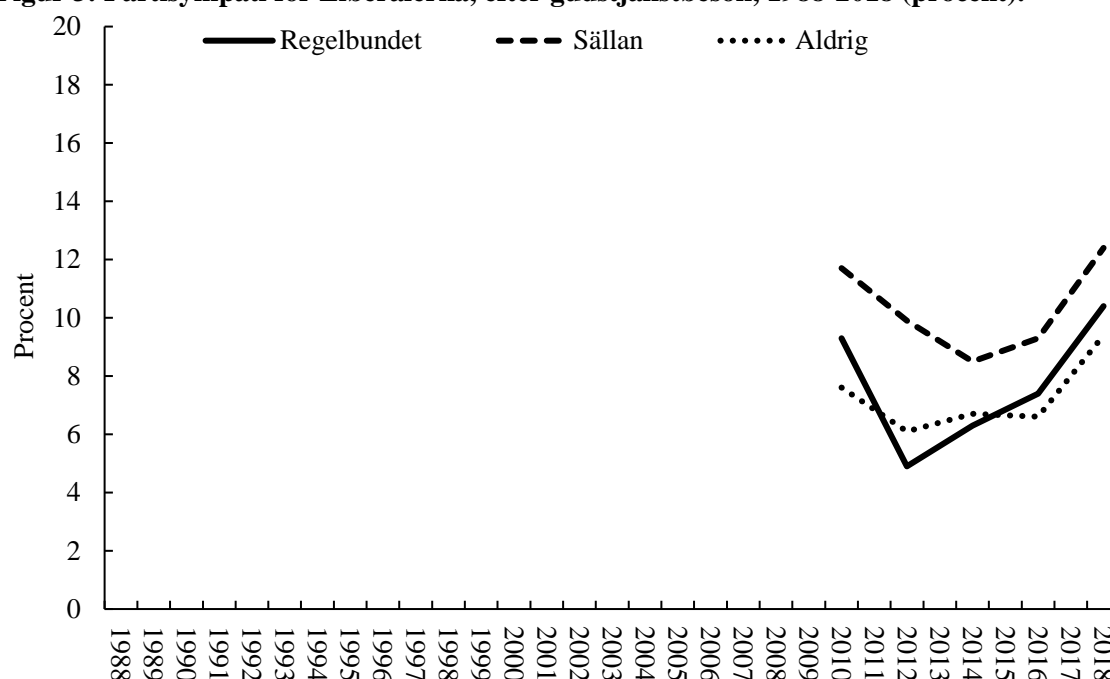
Kommentar: Data från SOM-institutet. Frågan om partisympati löd: "Vilket parti tycker Du bäst om idag?" Frågan om gudstjänstbesök löd: "Hur ofta har du under de senaste 12 månaderna gjort följande?", varpå bland annat "Besökt gudstjänst eller religiöst möte" nämndes. Det var möjligt att svara "Ingen gång" (kategoriserad som "aldrig"), "Någon gång under de senaste 12 månaderna", "Någon gång i halvåret", "Någon gång i kvartalet" (dessa tre svar kategoriserade som "sällan"), "Någon gång i månaden", "Någon gång i veckan" och "Flera gånger i veckan" (dessa tre svar kategoriserade som "regelbundet").

Även om Liberalerna under namnet Folkpartiet stundtals varit de svenska väljarnas näst största parti är partiets stöd under den undersökta tidsperioden mer modest. På denna lägre nivå har partiets väljarstöd varierat över tid, men det finns en tendens till försvagat stöd över tid. Vid en jämförelse av Liberalernas stöd bland väljare som regelbundet, sällan eller aldrig besöker gudstjänst är det förhållandevis likartat. I början av undersökningsperioden är det möjligt att notera ett något starkare stöd bland regelbundna gudstjänstbesökare än bland de som sällan eller aldrig besöker gudstjänst, medan i slutet av undersökningsperioden är relationen mellan dessa grupper det motsatta: partiet stöd ibland de mer sekulära väljarna är starkare än bland de regelbundna gudstjänstbesökarna. Detta överensstämmer med att partiet över tid har fjärrat sig från (fri)kyrkofolket. Det betyder dock inte att partiet istället erhållit en framgång bland mer sekulära väljare: tendensen är att Liberalerna överlag backar i väljarkåren. Mellan 2008-2016 är Liberalernas stöd relativt lågt bland de som aldrig besöker gudstjänst enligt SOM-undersökningarna i figur 2, vilket inte noteras i redovisningen av motsvarande tidpunkter för SVT-valu i figur 1. Motsvarande inträffar också 1993-1999 i SOM-institutets undersökningar i figur 2, men inte enligt SVT-valu i figur 1.

Bland regelbundna gudstjänstbesökare är antalet svarande ibland relativt få i SOM-undersökningarna. Till dessa skattningar finns därför en ökad osäkerhet jämfört med motsvarande kategori i SVT-valu. Under 2010-2018 är det dock möjligt att jämföra dessa resultat med de undersökningar som Surveyinstitutet genomförde vid denna tidsperiod. Även Surveyinstitutet undersöker gudstjänstbesök och partisympatier. Likt SOM-undersökningarna har Surveyinstitutets undersökningar relativt få svarande som besöker gudstjänst regelbundet. Men om Surveyinstitutets undersökningar visar motsvarande resultat som i SOM-undersökningarna – att stödet för Liberalerna är något större bland sekulära väljare än bland regelbundna gudstjänstbesökare – valideras denna slutsats.

I figur 3 redovisas stödet för Liberalerna efter gudstjänstbesök 2010-2018. Även i figur 3 markeras Liberalernas stöd bland regelbundna gudstjänstbesökare markeras med heldragen svart linje, bland de som besöker gudstjänst sällan markeras med streckad linje och de som aldrig besöker gudstjänst markeras med prickad linje.

Figur 3: Partisympati för Liberalerna, efter gudstjänstbesök, 1988-2018 (procent).

Kommentar: Data från Surveyinstitutet. Frågan om partisympati löd: "Vilket parti tycker Du bäst om idag?" Frågan om gudstjänstbesök löd: "Hur ofta har du under de senaste 12 månaderna gjort följande?", varpå bland annat "Besökt religiöst möte (gudstjänst eller bön)" alternativt "Besökt gudstjänst" nämndes. Det var möjligt att svara "Ingen gång" (kategoriserad som "aldrig"), "Någon gång under de senaste 12 månaderna", "Någon gång i halvåret", "Någon gång i kvartalet" (dessa tre svar kategoriserade som "sällan"), "Någon gång i månaden", "Någon gång i veckan", "Flera gånger i veckan" och "Varje dag" (dessa fyra svar kategoriserade som "regelbundet").

Enligt Surveyinstitutets data som redovisas i figur 3 har Liberalernas starkast stöd bland väljare som aldrig besöker gudstjänst, medan stödet är lägre bland väljare som regelbundet eller sällan besöker gudstjänst. Bland dessa två väljargrupper finns ingen nämnvärd skillnad.

Utifrån de tre frågeundersökningarna i denna artikel tenderar Liberalernas stöd att vara tämligen svagt bland regelbundna gudstjänstbesökare och något starkare bland väljare som aldrig besöker gudstjänst under 10-talet. På så sätt validerar undersökningarna varandras resultat. Däremot är det lite mer oklart om Liberalernas ställning bland de väljare som sällan besöker gudstjänst är mer likt motsvarande ställning bland regelbundna gudstjänstbesökare eller bland de som aldrig besöker gudstjänst. Detta kan ha teoretiska konsekvenser. I det förstnämnda fallet är det en tydlig sekulär ståndpunkt som är lite mer utmärkande för om väljarna ska stödja Liberalerna. I det sistnämnda fallet är det istället bland de mest religiöst engagerade som Liberalerna tappar röster. Detta kan ha betydelse för hur resultatet tolkas: är det sekulära hållningar som ger Liberalerna väljarstöd eller är det starkt religiöst engagemang som minskar ett sådant väljarstöd? I detta ger inte förvarande undersökning något besked. Det är dock viktigt att framhålla att vad gäller stödet för Liberalerna är skillnaderna mellan väljare med olika gudstjänstvanor är liten.

Slutsatser

Skillnaderna i stödet för Liberalerna bland väljare som regelbundet, sällan eller aldrig besöker gudstjänst är små. Runt 1990 är det möjligt att notera ett något starkare stöd bland regelbundna gudstjänstbesökare än bland de som sällan eller aldrig besöker gudstjänst. Under 10-talet är däremot relationen mellan dessa grupper det motsatta: partiet stöd bland de mer sekulära väljarna är starkare än bland de regelbundna gudstjänstbesökarna. Medan det förhållandevis goda stödet bland regelbundna gudstjänstbesökare runt 1990 kan vara de sista resterna från Liberalernas era som det stora frikyrkopartiet är det istället möjligt att partiets väljarstöd under 00-talet är kopplat till en starkare sekulär profil.

Referenser

Bolin, Niklas (2019) "The Centre Party and the Liberals: The Swedish Members of the Liberal Party Family?" s 60-76 i *Liberal Parties in Europe*, red Caroline Close and Emilie van Haute. London: Routledge.

Close, Caroline och Emilie van Haute (2019) *Liberal Parties in Europe*. London: Routledge.

Dalton, Russell J. (2013) *Citizen Politics: Public Opinion and Political Parties in Advanced Industrial Democracies*. Washington, DC: CQ Press.

Dalton, Russell J, Scott C Flanagan och Paul Allen Beck, red (1984) *Electoral Change in Advanced Industrial Democracies: Realignment or Dealignment?* Princeton: Princeton University Press.

Gustafsson, Göran (1974) *Partistyrka och partistyrkeförskjutningar: Förändringar i svenskt väljarbeteende under 1960-talet belysta genom data på kommunnivå*. Lund: Studentlitteratur.

Hagevi, Magnus (2005) "Evangelikaler i svensk och amerikansk politik" s 134-162 i *Religion och politik*, red Magnus Hagevi. Malmö: Liber.

Hagevi, Magnus (2009) *Politisk opinion och religiositet i Västra Götaland*. Lund: Sekel.

Hagevi, Magnus (2016) "Baptister som samhällsaktörer" s 302-305 i *Vägmärken för baptister: Tro, frihet, gemenskap, Svenska baptistsamfundet 1848-2012*, red Johnny Jonsson. Karlstad: Votum.

Hagevi, Magnus (2018) "Religionsröstning i Sverige 1988-2018." *Surveyjournalen*, 5 (1): 2-14.

Hagevi, Magnus (2020, kommande). "Survey 2018: Teknisk rapport." *Surveyjournalen*, 7 (1).

Holmberg, Sören och Mikael Gilljam (1987). *Väljare och val i Sverige*. Stockholm: Bonniers.

Inglehart, Ronald (1977). *The Silent Revolution: Changing Values and Political Styles Among Western Publics*. Princeton: Princeton University Press.

Leege, David och Lyman Kellstedt, red (1993) *Rediscovering the Religious Factor in American Politics*. Armonk: M. E. Sharpe.

Lipset, Seymour M. och Stein Rokkan (1967) "Cleavage Structures, Party Systems, and Voter Alignments: An Introduction", s 1-64 i *Party Systems and Voter Alignments*, red Seymour Lipset och Stein Rokkan. New York: The Free Press.

Lundkvist, Sven (1974) *Politik, nykterhet och reformer: En studie i folkrörelsernas politiska verksamhet 1900-1920*. Uppsala: Almqvist och Wicksell.

Möller, Tommy (2019) *Svensk politisk historia: Strid och samverkan under tvåhundra år*. Lund: Studentlitteratur.

Oscarsson, Henrik och Sören Holmberg (2013) *Nya svenska väljare*. Stockholm: Norstedts juridik.

Oscarsson, Henrik Ekengren, Per Näsman, Eva Landahl och Sören Holmberg (2018) *VALU 2018 - SVT:s vallokalsundersökning riksdagsvalet 2018*. Stockholm: Sveriges Television AB

Petersson, Olof (1977) *Väljarna och valet 1976*. Stockholm: Statistiska centralbyrån/Liber.

Rose, Richard och Derek Urwin (1969), "Social Cohesion, Political Parties and Strains in Regimes." *Comparative Political Studies*, 2 (1): 7-67.

SOM-institutet (2019) *Super-Riks-SOM 1986-2018 (v2019.1)*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.

Svärd, Lydia (1954) *Väckelserörelsernas folk i andra kammaren 1867-1911: Frikyrkliga och lågkyrkliga insatser i svensk politik*. Stockholm: Missionsförbundets förlag.

Särilvik, Bo (1970) "Socioeconomic Position, Religious Behavior, and Voting in the Swedish Electorate: An Application of Computerized Classification Techniques." *Quality and Quantity*, 4 (1): 95-116.

Vallinder, Torbjörn (1962) *I kamp för demokratin: Rösträttsrörelsen i Sverige 1866-1900*. Stockholm: Natur och kultur.